

บทบาทของพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมค่านิยมคนรุ่นใหม่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข

THE ROLE OF BUDDHISM IN PROMOTING VALUES AMONG THE YOUNGER GENERATION TO PREVENT INVOLVEMENT WITH VICES

พระมหาเอกพันธ์ วรธมมณญ (มะเต๋อ)¹, พระครูวิริยปัญญาภวิวัฒน์²,
พระครูปลัด อรรถสิทธิ์ อริยมณี (เตชะแก้ว)³, พระปรัชญา ชยวุฒโฒ (ถิ่นแถว)⁴,
พระมหาฉัตรชัย ธมมวรเมธี (ทันบาล)⁵

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3,4,5}

Phramaha Ekkapan Warathammanyu (Maduea)¹, Phrakhru Wiriyapanyapiwat²,
Phrakhrupalad Atthasit Ariyamedhi (Techakaew)³, PraPrachya Chayavutho (Thinthaew)⁴,
Phramaha Chatchai Thammawarametee (Tanbal)⁵
Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2,3,4,5}

Corresponding Author E-mail : maduea.3511@gmail.com¹

(Received : October 7, 2025; Edit : October 19, 2025; accepted : October 21, 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทของพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้องแก่คนรุ่นใหม่ เพื่อป้องกันและลดปัญหาการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข โดยวิเคราะห์ผ่านแนวคิดหลักทางพระพุทธศาสนา สถานการณ์ปัจจุบัน และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมสำคัญ เช่น ศีล 5 โดยเฉพาะการงดเว้นจากสุรา และยาเสพติด มีบทบาทในการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของเยาวชน ในขณะที่สังคมปัจจุบัน เยาวชนมีความเสี่ยงสูงต่ออบายมุขจากปัจจัยหลายประการ เช่น อิทธิพลจากเพื่อน สื่อสังคมออนไลน์ และการขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ การวิเคราะห์ชี้ว่าการแก้ปัญหาต้องเน้นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและการเผยแพร่หลักธรรมที่เข้าถึงได้ง่าย

บทความยังนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรม เช่น อิทธิบาท 4 เพื่อสร้างความเพียร ไตรสิกขา เพื่อพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา และมีขณิมาปฏิบัติ เพื่อการดำเนินชีวิตที่สมดุล นอกจากนี้ ยังแนะนำให้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น แอปพลิเคชันและพอดแคสต์ธรรมะ รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และสถาบันทางศาสนา สรุปได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างค่านิยมที่ถูกต้องและป้องกันอบายมุขอย่างยั่งยืน โดยต้องอาศัยการปรับตัวด้านสื่อ การศึกษา และกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเยาวชนในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนา, ค่านิยมคนรุ่นใหม่, อบายมุข, หลักธรรม, การป้องกันอบายมุข

Abstract

This academic article aims to present role of Buddhism in promoting proper values among the younger generation to prevent and reduce involvement with vices. The findings indicate that core Buddhist teachings, such as the Five Precepts, are crucial for fostering self-awareness and responsibility in youths. The current social context reveals that many young people are at risk due to peer influence, social media exposure, and a lack of spiritual anchors. Analysis suggests that addressing these issues requires strengthening mental resilience, disseminating accessible Buddhist teachings, and developing tailored learning materials.

The article proposes applying key Buddhist principles, such as the Four Bases of Success (Iddhipada) to inspire determination, the Threefold Training (Sīla, Samādhi, Paññā) to cultivate morality, concentration, and wisdom, and the Middle Path (Majjhimā Paṭipadā) for a balanced life. It also recommends leveraging modern technology like Dhamma applications and podcasts to make teachings more engaging. The article emphasizes fostering collaboration among families, schools, and religious organizations. In conclusion, Buddhism can serve as a vital mechanism for sustainably instilling proper values and preventing vices among young people, provided that educational and media approaches are adapted to their contemporary lifestyles.

Keywords : Buddhism, Values of the Younger Generation, Vices, Buddhist Principles, Prevention of Vices

บทนำ

สังคมไทยมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นมาอย่างยาวนาน พระพุทธศาสนาไม่เพียงเป็นศาสนาประจำชาติเท่านั้น แต่ยังเป็นรากฐานทางจริยธรรมและค่านิยมที่สำคัญในวิถีชีวิตของคนไทย หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาได้แทรกซึมอยู่ในทุกมิติของสังคม ทั้งในด้านครอบครัว การศึกษา และการดำเนินชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน เมื่อสังคมไทยเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น คนรุ่นใหม่จึงต้องเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและพฤติกรรมบางประการที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยงต่อการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (สุชาติ สุนทรเสรี, 2565 : 112-113) ปัญหาการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขของคนรุ่นใหม่ถือเป็นความท้าทายสำคัญที่มีผลกระทบต่องังปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม อบายมุข เช่น การดื่มสุรา ยาเสพติด การพนัน และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เด็กเยาวชนสูบบุหรี่ไฟฟ้า ไม่เพียงแต่บั่นทอนสุขภาพกายและจิตใจของเยาวชน แต่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเองและศักยภาพในการสร้างสรรค์อนาคตของประเทศชาติ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564 : 89-90) พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของหลักธรรมและจริยธรรม จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการส่งเสริมค่านิยมที่เหมาะสมและสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชน (กรมการศาสนา, 2563 : 96-97) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 อริยสัจ 4 และมรรคมีองค์ 8 สามารถชี้แนะแนวทางชีวิตที่ปราศจากอบายมุข ซึ่งช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและเสริมสร้างจิตสำนึกที่เข้มแข็ง (วิชัย อรุณศรี, 2565 : 140-142) จากการศึกษาของ สมศักดิ์ จันทรวงศ์ พบว่า การปลูกฝังค่านิยมตามหลักพุทธศาสนาในสถานศึกษาและครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะหลักธรรมที่สอนให้รู้จักการยับยั้งชั่งใจและการมองโลกอย่างมีเหตุผล ซึ่งสามารถลดอัตราการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขได้อย่างมีนัยสำคัญ (สมศักดิ์ จันทรวงศ์, 2564 : 156-157) นอกจากนี้ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนายังสามารถปรับใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี เช่น ความอดทน ความมีวินัย และความรับผิดชอบ (ศิริพร ชัยวงษ์, 2563 : 134-135) เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในการกำหนดค่านิยมเหล่านี้ จะช่วยลดภาระทางสังคมและลดค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาสุขภาพและอาชญากรรมที่เกิดจากการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข ชี้ให้เห็นว่า สังคมสามารถลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลจากโรคที่เกิดจากการดื่มสุราและการใช้ยาเสพติดได้มากถึงร้อยละ 30 หากเยาวชนมีค่านิยมที่ถูกต้องและห่างไกลจากอบายมุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2565 : 89-91)

ในสภาวะการณปัจจุบัน สังคมไทยกำลังเผชิญความท้าทายด้านพฤติกรรมเสี่ยงของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะปัญหาการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต และโครงสร้างทางสังคม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566 : 170-173) ปัญหาที่สะท้อนผ่านสถิติจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566 : 96-97) ที่ระบุว่า ร้อยละ 35 ของเยาวชนไทยอายุ 15-24 ปี มีประสบการณ์ในการดื่มสุรา และร้อยละ 20 เคยทดลองใช้ยาเสพติด ปัญหาเหล่านี้มีความซับซ้อนและเกิดจากปัจจัยเชิงซ้อนหลายประการ ทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคม ความกดดันทางเศรษฐกิจ และอิทธิพลจากสื่อออนไลน์ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565 : 155-156) ส่งผลให้เยาวชนจำนวนมากขาดภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง นำไปสู่ความเสี่ยงในการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา สุวรรณโชติ (2564 : 47-48) ที่ชี้ให้เห็นว่า การขาดแหล่งเรียนรู้ทางจริยธรรมและการแนะแนวจากครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เยาวชนเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยง ในขณะที่พระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานทางจริยธรรมและสามารถเป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชนได้ (กรมการศาสนา, 2563 : 78-80) แต่กลับพบข้อจำกัดและความท้าทาย กล่าวคือ ความเข้าใจและการเข้าถึงหลักธรรมในกลุ่มเยาวชนยังมีน้อย ประกอบกับการขาดกิจกรรมทางศาสนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ (ปริยาพร ศิริชัย, 2563 : 48-50) ด้วยความท้าทายและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งไม่เพียงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเองของเยาวชน แต่ยังบ่อนทำลายศักยภาพของสังคมในระยะยาว การศึกษาบทบาทของพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมค่านิยมคนรุ่นใหม่เพื่อไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจบทบาทเหล่านี้ อันจะเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเปี่ยมด้วยคุณธรรมต่อไปในอนาคต

ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงมุ่งวิเคราะห์บทบาทสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะกลไกหลักสำหรับสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่คนรุ่นใหม่ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายุ่งเกี่ยวกับอบายมุขในบริบทสังคมไทยร่วมสมัยที่เผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ บทความนี้จะชี้ให้เห็นว่า แม้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 และมรรคมีองค์ 8 จะมีศักยภาพสูงในการยับยั้งชั่งใจและสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่ความท้าทายที่สำคัญคือการลดช่องว่างในการเข้าถึงและการประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเยาวชนในปัจจุบัน พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับสถาบันครอบครัวและสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการลดปัจจัยเสี่ยง ลดภาระค่าใช้จ่ายทางสังคม และสร้างสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืนต่อไป

บทบาทของพระพุทธศาสนาจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย

ทฤษฎีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Theory) แนวคิดนี้ชี้ว่าพระพุทธศาสนาส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการฝึกสมาธิ การเจริญสติ และการปฏิบัติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาทางจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาของมนุษย์ (Smith, 2020 : 58-59)

ทฤษฎีจริยธรรม (Ethical Theory) หลักศีล 5 และอริยมรรคมีองค์แปดในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการสร้างจริยธรรมส่วนบุคคลและสังคม โดยทฤษฎีจริยธรรมอธิบายถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมตามหลักการของความถูกต้อง ความดี และความรับผิดชอบ (Johnson, 2019 : 60-62)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลถูกเรียนรู้ผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการทำตามต้นแบบทางสังคม (Bandura, 1977 : 60-62) ในบริบทของพระพุทธศาสนา คนรุ่นใหม่สามารถเรียนรู้ค่านิยมที่ถูกต้องผ่านกิจกรรมทางศาสนา เช่น การเข้าค่ายคุณธรรม การบวชเรียน และการปฏิบัติธรรม (Anderson & Williams, 2018 : 69-70)

งานวิจัยเกี่ยวกับสุขภาวะจิต (Mental Well-being Research) ผลการศึกษาพบว่า การฝึกสมาธิแบบพุทธช่วยลดความเครียด เสริมสร้างสุขภาวะจิต และเพิ่มคุณภาพชีวิตของเยาวชน (Kumar et al., 2021; Lee & Park, 2022 : 46-48)

งานวิจัยด้านการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง (Risk Behavior Prevention Research) ผลงานวิจัยล่าสุด เช่น โครงการ "บวชใจไม่พึ่งยา" พบว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการลดพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มเยาวชน โดยผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ 80 สามารถเลิกพฤติกรรมเสี่ยงได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิศูนย์พุทธศรัทธา, 2565 : 89-91) นอกจากนี้ งานวิจัยของ Thomas &

Liu แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมฝึกสติและศีลธรรมในโรงเรียนมีประสิทธิภาพในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้สารเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตและสังคมอย่างยั่งยืน (Thomas & Liu, 2023 : 152-153)

บทบาทของพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมค่านิยมคนรุ่นใหม่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข คือการเป็นแนวทางเชิงปัญญาและศีลธรรมที่ช่วยให้เยาวชนเข้าใจคุณค่าในตนเอง ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และดำรงชีวิตอย่างสมดุลในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเมื่อถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม จะเป็นเกราะป้องกันชั้นดีที่ช่วยให้คนรุ่นใหม่เติบโตอย่างมีคุณภาพและสร้างสรรค์สังคมที่สงบสุขในอนาคต

แนวคิดทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับค่านิยมและการงดเว้นอบายมุข

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม โดยเฉพาะหลัก ศีล 5 ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ศีลข้อที่ 5 คือ การงดเว้นจากเครื่องดองของเมา เช่น สุราและยาเสพติด เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นบ่อเกิดแห่งความประมาทและนำไปสู่ความเสื่อมในชีวิต (พระไตรปิฎก เล่มที่ 10 ข้อ 198) การงดเว้นอบายมุขตามหลักศีล 5 ไม่เพียงแต่ช่วยในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ยังเป็นการเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็งและสามารถต้านทานต่อสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ในสังคมได้ (พระธรรมปิฎก, 2564 : 147-148)

1. ค่านิยมในพระพุทธศาสนากับการงดเว้นอบายมุข ค่านิยมในบริบทของพระพุทธศาสนาหมายถึงแบบแผนพฤติกรรม และทัศนคติที่ถือเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีศีลธรรม ค่านิยมเหล่านี้ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีเหตุผล และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการงดเว้นอบายมุข โดยสามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อยดังนี้

2. ค่านิยมเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเองหมายถึงการตระหนักถึงหน้าที่ในการดูแลสุขภาพกายและใจ รวมถึงการยับยั้งชั่งใจไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข เยาวชนควรตระหนักถึงผลกระทบระยะยาวของการกระทำของตนเอง เช่น การสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่เสี่ยงต่อการเสพติดและปัญหาสุขภาพจิต (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2566 : 120-123) นอกจากนี้ ความรับผิดชอบต่อตนเองยังครอบคลุมถึงการวางแผนชีวิตที่ชัดเจนและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ (สุชาติ มหพันธ์, 2564 : 115-117)

3. ค่านิยมเรื่องการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องหมายถึงการมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของตนเองให้ดียิ่งขึ้นตลอดเวลา แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลัก อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ที่ช่วยให้เยาวชนมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองในทางที่ถูกต้อง (ปราณี นิลกาญจน์, 2565 : 90-100) รวมถึงการฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่องตามหลัก สมถะและวิปัสสนา ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจในตนเองและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ (ปริยาพร ศิริชัย, 2563 : 48-49) ตัวอย่างเช่น การเข้าร่วมกิจกรรมฝึกสมาธิหรือศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและสติปัญญา ช่วยให้เยาวชนสามารถปฏิเสธสิ่งยั่วยุและมุ่งมั่นในเป้าหมายชีวิตได้ดียิ่งขึ้น

4. ค่านิยมเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล การดำเนินชีวิตอย่างสมดุลหมายถึงการใช้ชีวิตอย่างพอดี ไม่สุดโต่งทั้งในด้านความสุขทางโลกและการปฏิเสธความสุขโดยสิ้นเชิง หลัก มัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) ของพระพุทธศาสนาให้แนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม โดยเน้นการปฏิบัติที่อยู่ระหว่างความเพลิดเพลี้ยนและการทรมานตน เยาวชนที่ยึดถือค่านิยมนี้จะสามารถจัดสรรเวลาในการเรียน ทำงาน พักผ่อน และทำกิจกรรมสันทนาการได้อย่างสมดุล ลดความเสี่ยงในการหันไปพึ่งพิงอบายมุข เช่น การใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อความบันเทิงชั่วคราว (พระไตรปิฎก เล่มที่ 16 ข้อ 256) รวมถึงการมีสติในการบริโภคสื่อดิจิทัลและเทคโนโลยี การจัดการอารมณ์และความเครียดอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายและใจที่ดี ทำให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (ศิริพร ชัยวงศ์, 2563 : 135-136)

5. ค่านิยมเรื่องปัญญาและการใคร่ครวญ ค่านิยมเรื่องปัญญาและการใคร่ครวญเน้นการใช้เหตุผลและความรู้ในการดำเนินชีวิต ปัญญาตามแนวทางพระพุทธศาสนาไม่ใช่เพียงความรู้ในเชิงวิชาการ แต่รวมถึงความเข้าใจในความเป็นจริงของชีวิตและโลก หลัก ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ช่วยให้เยาวชนพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เพื่อต่อต้านแรงกดดันทางสังคม (วรลักษณ์ ศิริธนากร, 2563 : 79-90) นอกจากนี้ โยนิโสมนสิการ หรือการใคร่ครวญอย่างถูกต้องก็เป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างปัญญาและลดการกระทำที่ไม่สมควร เช่น การไถ่ถอนผลเสียของการสูบบุหรี่ไฟฟ้าต่อสุขภาพและอนาคต

การฝึกฝนสมาธิเพื่อเพิ่มสติจะช่วยให้เยาวชนมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ไม่หลงไปกับกระแสสังคมหรือสิ่งยั่วยุต่าง ๆ (ปราณี นิลกาญจน์, 2565 : 100-102)

สถานการณ์ปัจจุบันกับปัญหาการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชน

ในปัจจุบัน ปัญหาการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนได้กลายเป็นหนึ่งในพฤติกรรมเสี่ยงที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากบุหรี่ไฟฟ้ามียุทธศาสตร์โคตินซึ่งส่งผลต่อระบบประสาทและสมอง ทำให้เสพติดและเสี่ยงต่อการนำไปสู่การใช้สารเสพติดอื่น ๆ งานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ระบุว่า จำนวนเยาวชนไทยที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา สาเหตุหลักมาจากการเข้าถึงที่ง่าย ความเข้าใจผิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าปลอดภัยกว่า และอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นหลัก ศีล 5 ในพระพุทธศาสนาสามารถเป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยเฉพาะศีลข้อที่ 5 ซึ่งเตือนถึงโทษของการเสพสิ่งเสพติดที่ก่อให้เกิดความประมาท เนื่องจากบุหรี่ไฟฟ้าเป็นหนึ่งในอบายมุขรูปแบบใหม่ที่บ่อนทำลายสุขภาพและจิตใจ เยาวชนที่ได้รับการปลูกฝังให้เข้าใจถึงหลักธรรมนี้จะมีภูมิคุ้มกันในการปฏิเสธสิ่งยั่วยุทางสังคม แนวคิดทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักศีล 5 อิทธิบาท 4 มัชฌิมาปฏิปทา ไตรสิกขา และโยนิโสมนสิการ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างค่านิยมที่เหมาะสมในกลุ่มเยาวชนเพื่อการงดเว้นอบายมุข ตัวอย่างปัญหาการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2566 : 158-159)

สถานการณ์และพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ต่ออบายมุขในสังคมปัจจุบัน

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม โดยเฉพาะหลัก ศีล 5 ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ศีลข้อที่ 5 คือ การงดเว้นจากเครื่องดองของเมา เช่น สุราและยาเสพติด เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นบ่อเกิดแห่งความประมาทและนำไปสู่ความเสื่อมในชีวิต (พระไตรปิฎก เล่มที่ 10 ข้อ 198) การงดเว้นอบายมุขตามหลักศีล 5 ไม่เพียงแต่ช่วยในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ยังเป็นการเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็งและสามารถต้านทานต่อสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ในสังคมได้ (พระธรรมปิฎก, 2564 : 147-148)

สถานการณ์และพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ต่ออบายมุขในสังคมปัจจุบัน

1. แนวโน้มการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขในกลุ่มเยาวชน ข้อมูลจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่า เยาวชนไทยมีแนวโน้มยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขเพิ่มขึ้น โดยพบว่าร้อยละ 35 ของเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี มีประสบการณ์ในการดื่มสุรา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566 : 45-46) และร้อยละ 20 เคยทดลองใช้ยาเสพติด แนวโน้มที่น่ากังวลคือการเริ่มต้นพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้ตั้งแต่อายุยังน้อย ซึ่งเป็นช่วงวัยที่อยู่ระหว่างการค้นหาตัวตนและขาดภูมิคุ้มกันทางจิตใจ (สำนักงานสาธารณสุขแห่งชาติ, 2565 : 156-158) สถานการณ์ปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดย สมาคมควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย รายงานว่า เยาวชนร้อยละ 40 ที่เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังมีการซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้าและสารเสพติดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเข้าถึงอบายมุขได้ง่ายขึ้น ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มวัยรุ่นในเขตเมืองที่มีอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ผ่านโซเชียลมีเดียที่นำเสนอภาพลักษณ์ของการดื่มสุราและการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นเรื่องปกติ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2566 : 169-170) ดังนั้น สรุปได้ว่า แนวโน้มการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขในกลุ่มเยาวชนมีทิศทางที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกและภายในที่ซับซ้อน การส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นวิธีการสำคัญในการลดความเสี่ยงและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชน

2. บทบาทของสื่อออนไลน์และเทคโนโลยี สื่อออนไลน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้าถึงอบายมุขได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างเช่น การซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การรับชมคอนเทนต์ที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การดื่มสุรา การเสพยาเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ (สมาคมควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย, 2566 : 59-61) ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ยังรายงานเพิ่มเติมว่า การเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสมและการขาดภูมิคุ้มกันทางจิตใจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เยาวชนมีความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเหล่านี้ นอกจากนี้ อัลกอริทึมของแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่เน้นการ

นำเสนอเนื้อหาตามความสนใจของผู้ใช้ อาจทำให้เยาวชนถูกชักนำไปสู่เนื้อหาที่เป็นอันตรายโดยไม่รู้ตัว ยกตัวอย่างเช่น คลิปวิดีโอที่มีการแสดงออกถึงการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในเชิงบวก หรือการรีวิวสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนโดยตรง (สุชาติ มหพันธ์, 2564 : 117-118) ดังนั้น สรุปได้ว่า บทบาทของสื่อออนไลน์และเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเยาวชน การขาดความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) และการขาดค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาทำให้เยาวชนตกเป็นเหยื่อของเนื้อหาที่เป็นอันตรายได้ง่าย การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและเสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการลดความเสี่ยงนี้

การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและแนวทางการแก้ไขปัญหา

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยง ปัจจัยทางสังคม เช่น ความกดดันจากกลุ่มเพื่อน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น การเข้าถึงผลิตภัณฑ์อบายมุขในราคาถูก และปัจจัยทางเทคโนโลยี เช่น การเข้าถึงเนื้อหาที่ส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยง ล้วนเป็นปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา

2. ตัวอย่างจากสถานการณ์ปัจจุบัน มีกรณีศึกษาของโรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ที่พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 25 เคยลองสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยส่วนใหญ่ได้รับแรงจูงใจจากเพื่อนและโซเชียลมีเดีย (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2566 : 158-159) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการขาดค่านิยมในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและขาดภูมิคุ้มกันทางจิตใจเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา

แนวทางการแก้ไขผ่านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

1. หลักศีล 5 โดยเฉพาะศีลข้อที่ 5 ซึ่งเน้นการงดเว้นจากเครื่องดองของเมาและสิ่งเสพติด จะช่วยเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง สามารถต้านทานต่อสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ได้

2. อธิปไตย 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ช่วยให้เยาวชนมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองในทางที่ถูกต้อง และมีทักษะในการคิดวิเคราะห์เพื่อต่อต้านแรงกดดันทางสังคม (ปราณี นิลกาญจน์, 2565 : 91-92)

3. มัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) ช่วยเสริมสร้างความสมดุลในการดำเนินชีวิต ลดโอกาสในการกล่าเข้าสู่อบายมุข (พระไตรปิฎก เล่มที่ 16 ข้อ 256)

4. หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เน้นการพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และเสริมสร้างสติในการดำเนินชีวิต (วรลักษณ์ ศิริชนากร, 2563 : 79-80)

ดังนั้น บทบาทของสื่อออนไลน์และเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเยาวชน การเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การขาดความรู้เท่าทันสื่อ และการขาดค่านิยมที่ถูกต้องเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เยาวชนเสี่ยงต่อการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 อธิปไตย 4 มัชฌิมาปฏิปทา และไตรสิกขา มาใช้ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและทักษะการคิดวิเคราะห์จึงเป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้

บทบาทของพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้อง

1. กิจกรรมทางศาสนาและบทบาทของวัดในชุมชน วัดและสถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับคนรุ่นใหม่ ผ่านกิจกรรมทางศาสนา เช่น การบวชเรียน การปฏิบัติธรรม และการเข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็งและสร้างค่านิยมที่เหมาะสม (กรมการศาสนา, 2563 : 166-168) การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา ยังมีส่วนช่วยในการปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรมให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของศาสนาในชีวิตประจำวัน (ศิริพร ชัยวงศ์, 2563 : 146-147)

2. การศึกษาและการเผยแพร่หลักธรรมในสถาบันการศึกษา การบรรจุหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชน เช่น หลักศีล 5 อธิปไตย 4 และมัชฌิมาปฏิปทา นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน และการจัดสัมมนาธรรมะ ยังเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมค่านิยม ตัวอย่างเช่น โครงการ “บวชใจไม่พึ่งยา” ของมูลนิธิศูนย์พุทธศรัทธา ซึ่งพบว่าร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมโครงการ

สามารถเลิกพฤติกรรมเสียได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิศูนย์พุทธศรัทธา, 2565 : 79-80)

3. การประยุกต์หลักธรรมกับสถานการณ์ปัจจุบัน การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วยส่งเสริมค่านิยมที่เหมาะสม เช่น การนำหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การใช้หลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ในการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมถึงหลักมัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) เพื่อสร้างสมดุลในการดำเนินชีวิต ลดโอกาสในการถูกล่อลวงเข้าสู่อบายมุข (ปราณี นิลกาญจน์, 2565 : 92-93)

แนวทางการประยุกต์หลักธรรมเพื่อป้องกันการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขในคนรุ่นใหม่

1. การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทางศาสนา ควรมีการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ โดยเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ได้จริง เช่น

1.1 หลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตตามหลักพุทธธรรม มุ่งเน้นการสอนเรื่องการจัดการอารมณ์ การตัดสินใจอย่างมีสติ และการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมาย

1.2 โครงการบูรณาการธรรมะกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำเสนอแนวคิดทางพุทธศาสนาที่สามารถเชื่อมโยงกับความรู้สมัยใหม่ เช่น การฝึกสมาธิเพื่อเสริมสมรรถภาพสมอง

1.3 ตัวอย่างโครงการ โครงการ “ธรรมะเพื่อใจแข็งแรง” ที่ดำเนินการโดยวัดปทุมคงคา กรุงเทพฯ และโครงการ “Dhamma Youth Camp” ที่จัดโดยมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งผสมผสานกิจกรรมธรรมะกับทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่

2. การใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่หลักธรรม การจัดทำสื่อออนไลน์ เช่น วิดีโอสอนธรรมะ แอปพลิเคชันธรรมะ และพอดแคสต์เกี่ยวกับการใช้หลักพุทธธรรมในชีวิตประจำวัน สามารถเข้าถึงเยาวชนได้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น แอปพลิเคชัน “Dhamma for Youth” ซึ่งได้รับความนิยมในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย เนื่องจากมีบทเรียนแบบอินเทอร์แอคทีฟและฟีเจอร์ในการฝึกสมาธิ (มูลนิธิพระพุทธศาสนาเพื่อเยาวชน, 2566 : 56-58)

3. ความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และสถาบันทางศาสนา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง ยกตัวอย่างเช่น โครงการ “ครอบครัวธรรมะ” ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันทางศาสนา โดยมีการจัดอบรมสำหรับผู้ปกครองและครูผู้สอนเพื่อให้สามารถแนะแนวเยาวชนได้อย่างถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566 : 69-70)

สรุป

บทความวิชาการนี้ได้วิเคราะห์และชี้ให้เห็นถึงสถานะความท้าทายเร่งด่วนของสังคมไทย ที่คนรุ่นใหม่กำลังเผชิญกับความเสี่ยงในการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ดังปรากฏข้อมูลเชิงสถิติทั้งการดื่มสุราและการใช้ยาเสพติด สถานการณ์ดังกล่าวมีปัจจัยเร่งที่ซับซ้อน ทั้งจากแรงกดดันของกลุ่มเพื่อน อิทธิพลทางวัฒนธรรม ตลอดจนการเข้าถึงเนื้อหาที่ส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยงผ่านสื่อออนไลน์และเทคโนโลยีได้อย่างง่ายดาย นอกจากนี้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ทำให้เข้าถึงอบายมุขได้ในราคาถูก ยังเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ซ้ำเติมปัญหา การวิเคราะห์พบว่า พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นกลไกหลักเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่เยาวชน โดยหลักธรรมสำคัญได้ทำหน้าที่เพียงการป้องปราม แต่ยังมุ่งเน้นการสร้างเสริมศักยภาพภายในของเยาวชน กล่าวคือ ศีล 5 โดยเฉพาะศีลข้อที่ 5 ทำหน้าที่เป็นกรอบพื้นฐานในการยับยั้งชั่งใจโดยตรง ขณะเดียวกัน อิทธิบาท 4 ช่วยสร้างความเพียรและความตั้งใจมั่นในการพัฒนาตนเอง ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และสร้างความมั่นคงทางจิตใจ และ มัชฌิมาปฏิปทา นำเสนอแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล เพื่อต้านทานสิ่งชั่วร้าย อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญที่บทความนี้เน้นย้ำ คือการลดช่องว่างระหว่างหลักธรรมดั้งเดิมกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัล ดังนั้น แนวทางการประยุกต์ใช้จึงต้องอาศัยการบูรณาการเชิงรุก ทั้งการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทาง

ศาสนาให้สอดคล้องกับทักษะชีวิตสมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเผยแพร่หลักธรรม เช่น แอปพลิเคชัน "Dhamma for Youth" พอดแคสต์ หรือ AI Chatbot ด้านธรรมะ เพื่อเพิ่มการเข้าถึง และที่สำคัญที่สุด คือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างสถาบันครอบครัว โรงเรียน และสถาบันทางศาสนา เช่น โครงการ "ครอบครัวธรรมะ" ข้อค้นพบนี้ยืนยันว่าพระพุทธศาสนายังเป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน หากทุกภาคส่วนสามารถร่วมกันปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้มีความทันสมัย สร้างสรรค์ และสอดคล้องกับบริบทของเยาวชน เพื่อให้หลักธรรมเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่ร่วมสมัย และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่คนรุ่นใหม่ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาเชิงบูรณาการ (ด้านการศึกษา)

กระทรวงศึกษาธิการ ควรร่วมมือกับมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา โดยเปลี่ยนจากการเน้นการท่องจำหลักธรรม เป็นการเน้น "การเรียนรู้เชิงประยุกต์" (Application-based Learning) ที่มุ่งสร้างทักษะชีวิต (Life Skills) ควสรออกแบบหลักสูตรที่เชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันของเยาวชน เช่น การใช้หลัก ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) และการรู้เท่าทันสื่อ และการใช้หลัก อิทธิบาท 4 เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง

2. การผลักดันเชิงรุกด้านสื่อดิจิทัลทางพระพุทธศาสนา (ด้านเทคโนโลยีและสื่อสาร)

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และ กรมการศาสนา ควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการผลิตและเผยแพร่สื่อธรรมะในรูปแบบที่ทันสมัย (Modernized Dhamma Media) ให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ง่าย โดยเน้นแพลตฟอร์มที่เยาวชนนิยม เช่น พอดแคสต์ แอปพลิเคชัน (เช่น "Dhamma for Youth") หรือแม้แต่การใช้ AI และ Chatbot ด้านธรรมะ เพื่อสร้าง "ระบบนิเวศสื่อสีขาว" (Positive Media Ecosystem) ที่สามารถแข่งขันและเป็นทางเลือกให้กับสื่อออนไลน์ที่ส่งเสริมอบายมุข

3. การสร้างกลไกระดับชาติเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ "บ้าน-วัด-โรงเรียน" (ด้านสังคม)

รัฐบาลควรจัดตั้งกลไกความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่าง 3 สถาบันหลัก (ครอบครัว โรงเรียน และสถาบันทางศาสนา) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม โดยอาจขยายผลโครงการ "ครอบครัวธรรมะ" ให้เป็นวาระแห่งชาติ และสนับสนุนให้วัดกลับมาเป็นศูนย์กลางชุมชน (Community Center) ที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนรุ่นใหม่ เช่น ค่ายคุณธรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง หรือโครงการ "บวชใจไม่พึ่งยา" เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

4. การบูรณาการหลักพุทธธรรมในยุทธศาสตร์การป้องกันอบายมุข (ด้านสาธารณสุข)

กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) และหน่วยงานป้องกันยาเสพติด (ป.ป.ส.) ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปผนวกในยุทธศาสตร์การรณรงค์ป้องกันอบายมุข โดยเฉพาะ "บุหรี่ปั๊พฟ้า" และสุรา โดยเปลี่ยนจุดเน้นจากการให้ข้อมูล "โทษทางกาย" เพียงอย่างเดียว เป็นการสร้าง "ภูมิคุ้มกันทางจิตใจ" (Mental Resilience) โดยชี้ให้เห็นว่าการยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้คือ "ความประมาท" ตามหลัก ศีล 5 ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเองและความสำเร็จในชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2563). **พระพุทธศาสนากับสังคมไทยสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรมการศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2563). **พระพุทธศาสนากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). **รายงานสถานการณ์สุขภาพและอบายมุขในกลุ่มเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- จิตติมา สุวรรณโชติ. (2564). การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจริยธรรมในเยาวชนไทย. วารสารวิจัยและพัฒนาสังคม, 18(2), 45-62.
- ปราณี นิลกาญจน์. (2565). **อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาค่านิยมเยาวชนในสังคมยุคใหม่**. วารสารวิชาการศาสนาและปรัชญา, 22(1), 89-103.
- ปรียาพร ศิริชัย. (2563). **บทบาทของพระพุทธศาสนาในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน**. วารสารศาสนาและสังคม, 10(1), 77-94.
- ปรียาพร ศิริชัย. (2563). **การศึกษาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มเยาวชนผ่านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา**. วารสารศึกษาศาสตร์, 18(2), 45-62.
- _____. (2563). **บทบาทของพระพุทธศาสนาในการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชน**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(3), 134-150.
- พระธรรมปิฎก. (2556). **หลักธรรมเพื่อชีวิต**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์. (2557). **พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2564). **แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พุทธธรรม.
- พุทธทาสภิกขุ. (2558). **อริยมรรคมีองค์แปด**. สุราษฎร์ธานี: สำนักพิมพ์สวนโมกขพลาราม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2563). **พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎก เล่มที่ 10 ข้อ 198**. (2560). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). **รายงานสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนไทย**. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- มูลนิธิศูนย์พุทธศรัทธา. (2565). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการ "บวชใจไม่พึ่งยา"**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศูนย์พุทธศรัทธา.
- _____. (2565). **รายงานผลโครงการบวชใจไม่พึ่งยา**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศูนย์พุทธศรัทธา.
- วิชัย อรุณศรี. (2565). **หลักพุทธธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรลักษณ์ ศิริธนากร. (2563). **ปัญญากับการพัฒนาค่านิยมเชิงจริยธรรมในเยาวชนไทย**. วารสารจริยศาสตร์, 15(1), 77-95.
- ศิริพร ชัยวงศ์. (2563). **บทบาทของพระพุทธศาสนาในการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชน**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(3), 134-150.
- สถาบันวิจัยสังคม. (2564). **พฤติกรรมเยาวชนไทยกับความเสี่ยงทางสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสังคมแห่งชาติ.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). **รายงานการวิจัยปัญหาการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขของเยาวชนไทย**. กรุงเทพฯ: ทีดีอาร์ไอ.
- สมาคมควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย. (2566). **การลดการใช้นุหรีไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนไทยผ่านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: สมาคมควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย.
- สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย. (2565). **พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนไทยในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ: สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย.
- สมศักดิ์ จันทรวงศ์. (2564). **หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาเยาวชนไทย**. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2565). **สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

ป.ป.ส.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงในเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ. (2564). รายงานการวิจัยการส่งเสริมค่านิยมที่เหมาะสมในเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานสาธารณสุขแห่งชาติ. (2565). สถิติและแนวทางการลดปัญหาสุขภาพที่เกิดจากอบายมุขในเยาวชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพดี.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). (2566). รายงานสถานการณ์การใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพและสังคม.

สุชาติ สุนทรเสวี. (2565). ค่านิยมคนรุ่นใหม่กับบทบาทพระพุทธศาสนา. วารสารสังคมศาสตร์, 25(3), 33-50.

สุชาติ มหพันธ์. (2564). การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อป้องกันอบายมุขในกลุ่มเยาวชน. วารสารสังคมศาสตร์, 20(4), 112-130.

Anderson, P., & Williams, R. (2018). *Social Learning and Youth Behavior: A Cross-cultural Perspective*. London: Academic Press.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Johnson, T. (2019). *Ethics and Moral Development in Buddhist Thought*. New York: Oxford University Press.

Kumar, S., Patel, R., & Chen, L. (2021). Meditation Practices and Mental Health among Youths: A Buddhist Perspective. *Journal of Mental Health Research*, 12(3), 45-60.

Lee, H., & Park, J. (2022). Mindfulness Meditation and Adolescent Mental Health: Impacts on Stress and Cognitive Development. *Asian Journal of Psychology*, 14(1), 78-95.

Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Smith, J. (2020). Human Development and Buddhist Practices: An Integrative Approach. *Journal of Humanistic Psychology*, 60(2), 120-135.

Thomas, M., & Liu, Y. (2023). Risk Behavior Prevention through Buddhist Ethical Training: A School-based Approach. *International Journal of Youth Studies*, 18(2), 150-170.